

TM	Г. XXXV	Бр. 4	Стр. 1627-1640	Ниш	октобар - децембар	2011.
----	---------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

UDK 177.7-053.6:004.738.12FACEBOOK

Претходно саопштење

Примљено: 27. 3. 2011.

Борис Кордић

Универзитет у Београду

Факултет безбедности

Лепа Бабић

Универзитет Сингидунум

Департман за пословну економију

FACEBOOK И ДРУЖЕЊЕ КОД СРЕДЊОШКОЛАЦА*

Резиме

Facebook је тренутно најпопуларнија пријатељска мрежа на интернету у свету. Појам пријатеља на друштвеној мрежи на интернету се не поклапа са појмом пријатеља у стварном животу. Упркос томе, Facebook је друштвена мрежа која се заснива на стварним пријатељима са могућношћу прихватања и непознатих људи. У истраживању на узорку 150 средњошколаца економске школе установили смо да сви имају профил на Facebook-у, да већина проводи до два сата на Facebook-у дневно и има преко сто Facebook пријатеља. С обзиром да смо истраживали само друштвени аспект употребе Facebook-а установили смо да се Facebook првенствено користи као наставак и подршка дружења са стварним пријатељима али да постоји група младих која преферира дружење на Facebook-у у односу на уобичајене облике дружења. Издвојене су четири типичне групе средњошколаца у односу на употребу Facebook-а и дружење: Повучени, Спортисти, Виртуелни и Дружељубиви.

Кључне речи: Facebook, дружење, школа, спорт, млади у Београду

kordic@fb.bg.ac.rs, lbabic@singidunum.ac.rs

* Рад саопштен на XVII научном скупу *Емпиријска истраживања у психологији*, одржаном 11. и 12. фебруара 2011. године у Београду.

Припремљено у оквиру пројеката *Безбедност и заштита организовања и функционисања васпитно-образовног система у Републици Србији (основна начела, принципи, протоколи, процедуре и средства)* (47017) и *Унапређење конкурентности Србије у процесу приступања Европској унији* (47028), које финансира Министарство просвете и науке РС.

УВОД

Интернет је омогућио нове облике комуникације и дружења међу људима. Друштвене мреже на интернету су настале као паралелна реалност и проширење друштвене средине која омогућава људима виртуелни међусобни однос. На интернет мрежама појединци могу формирати профиле који приказују низ личних информација, на пример пол, школовање, лична интересовања, политичка и друга уверења, и слично. Уз профиле се могу поставити фотографије и видео записи, као и простор за поруке других посетилаца. Суштину друштвених мрежа на интернету чини могућност повезивања између појединаца која омогућава људима сличних интересовања да комуницирају, презентују и дискутују своје идеје (Raacke & Bonds-Raacke 2008). Посебну врсту друштвених мрежа на интернету представљају пријатељске мреже на интернету (friend-networking site), као што су MySpace и Facebook. Уобичајен начин повезивања на пријатељским мрежама је упућивање позива особи којим се тражи да вам постане „интернет пријатељ“ (online friend). Појединци, такође, имају могућност прикључивања различитим групама које имају своју интернет страницу и окупљене су око одређених питања.

Друштвене мреже на интернету су постале веома популарне. Према подацима из 2009. (Lenhart 2009) 35% одраслих корисника у САД има профил на сајту, број који се четири пута повећао за три године, и 65% тинејџера. Facebook је тренутно најпопуларнија друштвена мрежа на интернету међу одраслим американима. Међу одраслим американима који имају профил на интернету 73% га има на Facebook-у, 48% на MySpace-у и 14% на LinkedIn-у (Lenhart at all. 2010). Преклапања у процентима настају јер многи имају профиле на више мрежа.

Facebook је настао као подршка универзитетским мрежама, а формиран је почетком 2004. године као друштвена мрежа на Харварду (Cassidy 2006). Првобитно је „Facebook“ означавао књигу са сликама студената и њиховим основним подацима која се давала бруцошима. Данас је Facebook доступан свима који имају приступ интернету. Једна од значајних посебности Facebook-а за разлику од осталих друштвених мрежа на интернету је што корисници не могу своје профиле учинити јавним за све кориснике, већ само за „пријатеље“ (Boyd&Ellison 2007). Због тога Facebook на јединствен начин повезује тзв. „online“ и „offline“ пријатеље и омогућава брз и једноставан начин размене информација са пријатељима, познаницима, али и странцима.

Истраживања друштвених мрежа на интернету су све развијенија у последње време (Raacke & Bonds-Raacke 2010), па и истраживања Facebook-а. Тако је установљено да откривање и контрола на Facebook-у нису повезани већ одвојени процеси на које утичу разли-

чите димензије личности (Christofides at all. 2009). Међу особинама личности стид се показао повезан са временом проведеним на Facebook-у, повољним ставовима према друштвеним мрежама на интернету и негативно повезан са бројем „пријатеља“ на интернету (Ort at all, 2009). Откривене су четири примарне потребе за учешће у групама на Facebook-у, и то: дружење, забава, трагање за властитим статусом и информисање (Park at all. 2009). Успех Facebook-а се повезује са увођењем Снабдевања новостима (News Feed), функције која омогућава да на лак начин сазнате новости о вашим интернет пријатељима. Успех Снабдевања новостима се објашњава социолошким термином Свести о амбијенту (ambient awareness) који означава стање слично физичкој блискости са људима када кроз ситнице које неко ради осећате расположење дате особе (Thompson 2008).

Одлучили смо се да извршимо прелиминарно истраживање како би установили раширеност употребе Facebook-а код средњошколаца. Поред тога нам је циљ да сазнамо у каквом је односу употреба Facebook-а, као облика интернет дружења, са стварним облицима дружења средњошколаца.

МЕТОД

Обављено је истраживање током пролећа 2009. године на пригодном узорку од 150 средњошколаца узраста од 17 до 19 година. Испитаници су похађали трећи (86) или четврти (64) разред средње школе у Београду. Укупно је испитано 67 младића и 83 девојке. Испитаници су попунили упитник посебно састављен за ово истраживање. Сваком учеснику је речено да је истраживање усмерено на добијање информација о њиховом коришћењу Facebook-а и њиховим уверењима о Facebook-у као облику дружења.

Упитник се састојао из две целине. У првој целини су постављена питања о коришћењу Facebookа. У другој целини је наведено 27 ставки са петостепеном ликертовом скалом које говоре, с једне стране, о разним облицима употребе Facebook-а и, с друге стране, о неким основним облицима реалног дружења средњошколаца.

РЕЗУЛТАТИ

Приказаћемо резултате о коришћењу Facebook-а, а затим дати резултате анализе ставки упитника који говоре о неким облицима дружења младих и употребе Facebook-а.

Средњошколци у Београду и Facebook

Сви испитани средњошколци у Београду користе Facebook. Већина је почела с његовом употребом у последњих годину дана

(види табелу 1), а 22% средњошколаца га користи и дуже од годину дана. Већина уморено користи Facebook (види табелу 2), али постоји одређен број испитаника (6%) који проводи готово сво слободно време на Facebook-у. Већина проверава свој профил на Facebook-у на дневној бази, па чак и више пута дневно (види табелу 3), док само 11,33% то ради у просеку једном недељно.

Табела 1. Учесталост и проценат одговора: када је отворен профил на Facebook-у

	број испитаника	процент
до месец дана	4	2,67%
од 1 до 6 месеци	58	38,67%
од 6 месеци до годину дана	55	36,67%
преко годину дана	33	22,00%

Табела 2. Учесталост и проценат одговора: просечно дневно коришћење Facebook-у

	број испитаника	процент
мање од пола сата	42	28%
од пола до 2 сата	84	56%
од 2 до 5 сати	15	10%
преко 5 сати	9	6%

Табела 3. Учесталост и проценат одговора: проверавање Facebook профила

	број испитаника	процент
једном недељно	17	11,33%
једном у 2 дана	23	15,33%
једном дневно	39	26,00%
више пута дневно	71	47,33%

Већина испитаника, њих 84%, има преко 100 пријатеља на Facebook-у, остали проценти су готово занемарљиви (види табелу 4). Многе од пријатеља на Facebook-у испитаници не познају лично (види табелу 5), 38% испитаника не познаје преко 50 пријатеља, 28% не познаје од десет до педесет пријатеља, а 30,67% не познаје до десет пријатеља. С друге стране, већина испитаника (88%) се дружи са више од 10 Facebook пријатеља и у реалном животу (види табелу 6). То се само донекле слаже са њиховим одговором о броју пријатеља у реалном животу јер 73,33% испитаника тврди да их има више од 10 (види табелу 7).

Табела 4. Учесталост и проценат одговора: број пријатеља на Facebook-у

	број испитаника	процент
до 20	3	2,00%
20 – 50	10	6,67%
50 – 100	11	7,33%
преко 100	126	84,00%

Табела 5. Учесталост и проценат одговора: број пријатеља на Facebook-у које испитаник не познаје лично

	број испитаника	процент
ниједно	5	3,33%
1 – 10	46	30,67%
10 – 50	42	28,00%
преко 50	57	38,00%

Табела 6. Учесталост и проценат одговора: број пријатеља са Facebook-у са којима се испитаник дружи у реалном животу

	број испитаника	процент
ниједно	1	0,67%
1 – 5	4	2,67%
5 – 10	13	8,67%
преко 10	132	88,00%

Табела 7. Учесталост и проценат одговора: број пријатеља у реалном животу

	број испитаника	процент
ниједан	0	0,00%
1 – 5	19	12,67%
5 – 10	21	14,00%
преко 10	110	73,33%

Облици дружења и употребе Facebook-а код средњошколаца у Београду

У коначни упитник је ушло 15 тврдњи које говоре о разним облицима употребе Facebook-а код младих људи и 9 тврдњи о основним облицима дружења код средњошколаца. Факторска анализа главне компоненте на првом сету тврдњи је издвојила три фактора (види табелу 8). Они покривају 48,321% варијансе (редом покривају 27,686%, 10,702% и 9,932% варијансе). Факторима смо дали имена следећим редом „Ф-виртуелно“, „Ф-дружење“ и „Ф-пријатељи“. Факторска анализа главне компоненте на другом сету тврдњи је издвојила три фактора (види табелу 9). Они покривају 53,052% варијансе (редом покривају 20,436%, 19,001% и 13,615% варијансе). Факторима смо дали имена следећим редом „Д-спорт“, „Д-школа“ и „Д-кућа“.

Табела 8. Матрица склопа употребе Facebook-у код средњошколаца

	1	2	3
Понекад имам осећај да живим два живота: виртуелни и реални	0,778		
Боље се забављам са људима на Facebook-у него са пријатељима у стварном животу	0,751		
Одлажем дневне обавезе због ђаскања на Facebook-у	0,701		
Људи које познајем виртуелно боље ме прихватају него они које познајем приватно	0,668		
Због Facebook-а одлажем виђења са пријатељима	0,586		
Остварио сам љубавну везу преко Facebook-а	0,582		0,384
Дешава ми се да заборавим да једем због Facebook-а	0,508		0,372
Facebook користим због упознавања нових људи		0,737	
Facebook ме чини боље расположеним		0,662	
Facebook ми помаже да пребродим лоше периоде у животу		0,546	
Имам јак осећај заједништва са Facebook пријатељима		0,543	
Facebook користим због забаве	-0,356	0,533	
Често на Facebook-у договарам изласке са пријатељима			0,767
Започето ђаскање на Facebook-у наставим првом приликом напољу			0,597
Facebook користим због дружења са људима из приватног живота			0,526

Табела 9. Матрица склопа неких облика дружења код средњошколаца

	1	2	3
Проводим време са друштвом у спорту	0,793		
Учествујем у организованим ваншколским активностима	0,744		
Радо прихватам позиве на камповања, рафтинг, планинарења и сл	0,531		
Моје дружење се своди само на дружење у школи		0,768	
Углавном се дружим са људима из школе		0,660	
Нисам претерани љубитељ ноћних провода		0,657	
Највећи део времена проводим у дружењу по кућама			0,808
Велики део слободног времена проводим са друштвом у крају			0,679
На журке идем код људи које познајем			0,368

Фактор „Ф- виртуелно“ окупља тврдње које говоре да употреба Facebook-а омогућава виртуелни живот у којем је боља забава са „пријатељима“ него у стварном животу, бољи је осећај прихваћености, а дневне обавезе, виђања са пријатељима и исхрана се одлажу због Facebook-а. Фактор „Ф-дружење“ окупља тврдње које говоре да се Facebook користи за упознавање нових људи, као извор бољег расположења, средство лакшег савладавања тешких животних периода, место где се ствара осећај заједништва са пријатељима и као начин забаве. Фактор „Ф-пријатељи“ чине тврдње које говоре да се Facebook користи за дружење са људима који се већ познају, односно са стварним пријатељима, тако да се преко Facebook-а договарају изласци, а започете теме за разговор се настављају у реалном контакту.

Фактор „д-спорт“ окупља тврдње које говоре да се дружење одвија кроз спорт, ваншколске активности и активне излете. Фактор „д-школа“ чине тврдње које говоре да се дружење своди на период боравка у школи, да се углавном познају људи из школе и да се не воле ноћни проводи. Фактор „д-кућа“ окупља тврдње које говоре да се дружење одвија у крају у ком се живи, по кућама другова и на журкама код познатих.

Повезаности између фактора

Израчунали смо повезаности између добијених фактора (види табелу 10). Унутар групе фактора повезаних са Facebook-ом постоји ниско изражена повезаност између Ф-виртуелно и Ф-дружење, и веома ниско изражена између Ф-виртуелно и Ф-пријатељи. Унутар групе фактора повезаних са дружењем постоји веома ниско изражена повезаност између Д-спорт и Д-кућа. Између две групе фактора постоји ниско изражена повезаност између Ф-виртуелно и Д-школа, и веома ниско изражена између Ф-пријатељи и Д-кућа.

Табела 10. Повезаности између фактора

	Ф-дружење	Ф-пријатељи	Д-спорт	Д-школа	Д-кућа
Ф-виртуелно	.365(**)	.172(*)	.038	.342(**)	.001
Ф-дружење		.090	.061	.143	.127
Ф-пријатељи			.108	-.034	.173(*)
Д-спорт				.033	.194(*)
Д-школа					-.069

** – повезаност значајна на нивоу .01

* – повезаност значајна на нивоу .05

Повезаности између фактора и параметара употребе Facebook-а

Израчунали смо повезаности између добијених фактора и ставки упитника који говоре о параметрима употребе Facebook-а (види табелу 11). Број сати проведених на Facebook-у је ниско повезан са факторима Ф-виртуелно, Ф-дружење и Ф-пријатељи, а негативно и веома ниско са фактором Д-спорт. Учесталост проверавања профила је ниско повезана са факторима Ф-дружење и Ф-пријатељи. Број пријатеља на Facebook-у је негативно повезан са фактором Д-спорт. Фактор Ф-пријатељи је ниско повезан са бројем Facebook-пријатеља са којима се испитаници друже и бројем стварних пријатеља. Фактор Д-кућа је веома ниско повезан са бројем Facebook-пријатеља са којима се испитаници друже и негативно и веома ниско повезан са бројем Facebook-пријатеља који се не познају лично.

Табела 11. Повезаности између фактора и ставки које говоре о употреби Facebook-а

	Ф-виртуелно	Ф-дружење	Ф-пријатељи	Д-спорт	Д-школа	Д-кућа
број сати на Facebook-у	.334(**)	.251(**)	.270(**)	.253(**)	-.022	-.073
учесталост проверавања профила	.137	.216(**)	.300(**)	-.185	-.024	-.002
број пријатеља на Facebook-у	.086	.111	.172	-.185(*)	.075	-.117
број “пријатеља” које не познају	.072	.037	-.052	-.074	.043	-.173(*)
број “пријатеља” са којим се друже	.024	.090	.277(**)	.037	.050	.126(*)
број стварних пријатеља	-.023	.103	.225(**)	.143	.006	.064

** – повезаност значајна на нивоу .01

* – повезаност значајна на нивоу .05

Типичне групе средњошколаца у односу на Facebook и дружење

Издвојено је четири типичне група средњошколаца у односу на Facebook и дружење уз помоћ хијерархијске кластер анализе и каноничке дискриминативне анализе (види табелу 14). На линеарном композиту који најснажније дискриминише добијене групе младих (каноничким коефицијентом корелације од .812) највећа удаљеност између група је већа од 4 стандардне девијације (види табелу 13). Реч је о првој функцији која разликује групе на основу Ф-виртуелно, д-школе и Ф-дружење (види табелу 12).

Табела 14. Аритметичке средине димензија према кластерима (сортирано према фактору д-спорт)

број чланова групе	Ф-виртуелно	Ф-дружење	Ф-пријатељи	Д-спорт	Д-школа	Д-кућа	
1	57	1.313	2.389	2.158	2.398	1.930	3.351
2	24	1.280	2.365	2.472	4.319	2.236	3.903
3	18	2.952	3.278	2.833	3.222	3.426	3.333
4	51	1.790	3.016	3.503	3.176	2.190	3.516
Укупно	150	1.667	2.705	2.747	3.069	2.247	3.493

Табела 13. Функције на центроидима група

кластери	1	2	3
1	-1.363	-.724	-.254
2	-.435	.900	1.758
3	2.848	-1.594	.486
4	.722	.948	-.714

Табела 12. Матрица структуре каноничких дискриминационих функција

	1	2	3
Ф-виртуелно	.659(*)	-.321	-.075
Д-школа	.423(*)	-.243	.220
Ф-дружење	.398(*)	.050	-.242
Ф-пријатељи	.488	.653(*)	-.471
Д-спорт	.236	.516	.752(*)
Д-кућа	-.003	.194	.212(*)

У већинску групу средњошколаца улази 57 испитаника (од укупно 150, значи 38%). То је 1. група код које су сви фактори слабо изражени, а посебно је ниско изражено дружење кроз спорт ($AS=2,398$, види табелу 16). Дата група се дружи највише по кућама са

пријатељима у крају у којем живе ($AS = 3,351$). Најмању групу чини 3. група од 18 испитаника (12%) код које су посебно наглашени фактори Ф-виртуелно ($AS = 2,952$), Ф-дружење ($AS = 3,278$) и Д-школа ($AS = 3,426$), дакле фактори који одређују прву функцију по којој се групе разликују. Друга по величини је 4. група која броји 51 члана (34%) а чији чланови показују најизраженији фактор Ф-пријатељи ($AS = 3,503$), а затим и Ф-дружење и Д-кућа. У 2. групи која броји 24 члана (16%) најизраженије је дружење кроз спорт и ваншколске активности ($AS = 4,319$) а затим и дружење по кућама са пријатељима из краја, док је употреба Facebook-а исподпросечна.

На основу добијених описа групама смо дали следеће називе: 1. група младих који минимално користе Facebook и слабо се друже (Повучени); 2. група младих који су усмерени на дружење путем спорта са пријатељима из краја (Спортисти); 3. група младих чије је дружење везано за Facebook и школу (Виртуелни); и 4. група младих који са пријатељима из краја контактира реално и путем Facebook-а (Дружељубиви).

ДИСКУСИЈА

Пријатељство у свакодневном животу се разликује од пријатељства на интернету (Boyd 2006). У свакодневном животу пријатељ је најчешће особа са којом смо емотивно снажно повезани и за коју смо спремни да учинимо више него за остале. На интернету термин “пријатељ” означава људе са којима сте повезани преко компјутера, било да су то пријатељи, познаници или непознати људи. На Facebook-у “пријатељ” је особа која има право приступа вашем профилу, тако да интернет пријатељи представљају избор личне публике. Истраживања показују да стидљиви људи имају мали број интернет пријатеља а то су, углавном, стварни пријатељи (Ort at all. 2009). С друге стране, постоје особе на интернету које су колекционари са незамисливим бројем пријатеља (Boyd 2006).

У нашем узорку сви средњошколци узраста 17 до 19 година имају профил на Facebook-у. Већина га је поставила уназад годину дана. Овакав резултат говори да је Facebook постао популаран током 2008, а тај се тренд наставио током 2009. Треба имати у виду да се ради о средњошколцима из Београда који углавном имају приступ интернету са кућног компјутера. Време раста популарности Facebook-а у Београду се поклапа са растом његове популарности у САД-у. Наиме, 2008. MySpace је био више него дупло популарнији од Facebook-а међу одраслим корисницима друштвених мрежа: само 22% је имало профил на Facebook-у за разлику од 50% корисника који су имали профил на MySpace (Lenhart 2009). Број корисника Facebook-а је порастао 2009. на 78% (Lenhart at all. 2010).

Већина наших испитаника (73,33%) користи Facebook бар једном дневно или више пута дневно (47,33%) и проводи на њему углавном до два сата (84%). Подаци из 2008. за америчке тинејџере говоре да 48% користи Facebook једном дневно (Lenhart 2009), проценат који је у сталном порасту. Према подацима за текућу годину просечни корисник проведе 55 минута дневно на Facebook-у и има 130 Facebook-пријатеља (Herburn 2010). У нашем узорку смо нашли да 84% има преко 100 Facebook-пријатеља. Међу Facebook-пријатељима има много непознатих (38% испитаника има преко 50 непознатих пријатеља), али има и пријатеља са којима се друже у стварном животу (88% се дружи са више од 10 Facebook-пријатеља). Интересантан је податак да 73,33% испитаника има преко 10 стварних пријатеља, што говори о великој дружељубивости присутној у нашем узорку. Може се рећи да је Facebook постао саставни део живота средњошколаца у Београду.

Досадашња истраживања су утврдила три димензије употребе пријатељских мрежа на интернету: информациона, пријатељска и повезујућа димензија (Raacke&Bonds-Raacke 2010). У нашем истраживању смо се усмерили искључиво на аспект дружења тако да је информациона димензија остала непокривена нашим упитником. Ми смо утврдили три фактора повезана са употребом Facebook-а и три повезана са основним облицима дружења средњошколаца.

Факторе повезане са Facebook-ом смо назвали Ф-виртуелно, Ф-дружење и Ф-пријатељи. Ф-пријатељи говори о употреби Facebook-а којим се допуњује и обогаћује дружење са стварним пријатељима и познаницима. Ф-дружење говори о употреби Facebook-а којом се задовољавају потребе за дружењем, забавом, подизањем расположења и ублажавањем животних тешкоћа. Разлика између ова два фактора је што први говори о инструменталној, а други о супстанцијалној употреби Facebook-а. Фактор Ф-виртуелно говори о неким ефектима употребе Facebook-а као што су боље дружење и забава са интернет пријатељима и занемаривање дневних обавеза. Број сати на Facebook-у је најизраженије повезан са фактором Ф-виртуелно. Сматрамо да дати фактор говори о степену раздвојености реалног и виртуелног социјалног живота наших испитаника и стога је повезан са остала два Ф фактора. Већа израженост говори у прилог супстанцијалне, а мања у прилог инструменталне употребе Facebook-а. Стога је Ф-виртуелно израженије повезано са Ф-дружење него са Ф-пријатељи. Високу израженост Ф-дружења и Ф-виртуелно смо нашли код групе младих које смо назвали Виртуелни. Претпостављамо да се ради о младима који живе повучен кућни живот тако да је дружење могуће само у школи и преко Facebook-а, као што показују налази везани за групу Виртуелних.

У прилог инструменталне употребе Facebook-а говори повезаност броја стварних пријатеља са фактором Ф-пријатељи, као и повезаност са бројем интернет пријатеља са којима се испитаници друже у реалном животу. Дати фактор је најизраженији у групи Дружељубивих. Треба приметити да је у тој групи такође изражено Ф-дружење које прати слабо изражено Ф-виртуелно. Претпостављамо да се Facebook у датој групи користи као допуна стварним сусретима са пријатељима, али и као средство забаве јер доноси нове садржаје којима се дружење обогаћује.

Факторе повезане са стварним облицима дружења смо назвали Д-спорт, Д-школа и Д-кућа. С обзиром да средњошколци путују у школу из различитих крајева града Београда они могу развити нова пријатељства у школи поред већ постојећих из делова града у којима живе. Место дружења највише разликује факторе Д-школа и Д-кућа. Д-спорт се издвојио као посебан фактор због преференције активног дружења уз спорт. Овај фактор гради веома ниску повезаност са фактором Д-кућа вероватно зато што се дружење уз спорт може лакше организовати са пријатељима из краја у којем се живи. Д-спорт је негативно повезан са бројем сати проведеним на Facebook-у што значи да бављење спортом оставља мање могућности за седење пред компјутером и употребу Facebook-а. Група младих које смо назвали Спортисти показује висок степен дружељубивости поред интереса за спорт, а Facebook је само умерено присутан у њиховом социјалном животу. Група Виртуелних највише стварног дружења остварује у школи, а група Дружељубивих са пријатељима у крају.

Дакле, наше анализе показују да Facebook треба схватити као саставни део свакодневице средњошколаца у Београду, као нов облик забаве и виртуелно место за дружење које допуњује досадашње облике дружења, а у неким случајевима их и замењује. Као што је спорт јак покретач за дружење вршњака, тако се и Facebook појављује као снажан и независан фактор који утиче на дружење. Другим речима, Facebook се појављује као активност која повезује младе слично спорту.

Један мањи број младих у нашем узорку се посебно везује за Facebook (12%) и користи га више на супстанцијалан него инструменталан начин јер на виртуелан начин задовољава низ основних људских потреба. Налази иностраних студија су утврдили значајан однос између благостања, учесталости посете сајтовима и примљених информација од стране других на сајтовима (Valkenburg at all. 2006), као и већу корист за кориснике са мањим самопоуздањем и мањим животним задовољством (Ellison at all. 2007). За нашу групу испитаника се може рећи да имају доживљај да им Facebook доноси боље расположење, нове пријатеље, осећај заједништва и помоћ у тешким тренуцима, као и да занемарују дневне обавезе због Facebook-а. Овакви налази наше студије упућују на размишљање да

се ради о групи средњошколаца која користи Facebook за подизање самопоуздања и популарности међу вршњацима (Christofides at all. 2009) кроз изградњу социјално пожељне слике о себи, односно пожељне оствариве слике о себи (Zhao at all. 2008).

Независно од истраживања употребе Facebook-а и повезаности Facebook-а са основним облицима дружења, забрињава налаз да је велик број младих (38%) у групи Повучених који се слабо друже било реално било виртуелно. Овакво истраживање може да укаже на могуће појаве међу младима и сугерише нека објашњења. Међутим, потребно је обавити истраживања на већем узорку младих са прецизнијим инструментима како би се дошло до ваљаних резултата који би се могли генерализовати на популацију младих.

ЗАКЉУЧАК

У нашем истраживању смо показали да је Facebook постао виртуелно место на којем средњошколци настављају са својим дружењем и забавом. Већини је Facebook само додатак свакодневном дружењу које се углавном одвија кроз дружење са пријатељима из непосредног животног окружења кроз спортске и друге активности. Па ипак, један број средњошколаца у Facebook-у види могућност да поправи своје расположење и упозна нове људе што је вероватно последица могућности да се на Facebook-у продукује жељена остварива слика о себи. Два вида употребе Facebook-а смо посматрали као пример инструменталне и супстанцијалне употребе Facebook-а.

ЛИТЕРАТУРА

- Bonds-Raacke John, & Jennifer Raacke. 2010. MySpace and Facebook: Identifying dimensions of uses and gratifications for friend networking sites. *Individual Differences Research* 8 (1): 27–33.
- Boyd, Danah. 2006. Friends, friendsters, and top 8: Writing community into being on social network sites. *First monday* 11(12). Retrieved September 30, 2010 from <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/1418/1336>
- Boyd, Danah M. & Nicole B. Ellison. 2007. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal Of Computer-mediated Communication* 13 (1).
- Cassidy, John. 2006. Me media: How hanging out on the Internet became big business? *The New Yorker* 82 (13): 50.
- Christofides, Emily, Amy Muise, & Serge Desmarais. 2009. Information disclosure and control on Facebook: Are they two sides of the same coin or two different processes? *Cyberpsychology & Behavior* 12 (3): 341–45.
- Ellison, Nicole B., Charles Steinfield, & Cliff Lampe. 2007. The benefits of Facebook “friends”: Social capital and college students’ use of online social network sites. *Journal of Computer-mediated Communication* 12: 1143–168.
- Hepburn, Aden. 2010. Facebook: Facts & figures for 2010. Retrieved Oktobar 1, 2010 from <http://www.digitalbuzzblog.com/facebook-statistics-facts-figures-for-2010/>

- Lenhart, Amanda. 2009. Pew Internet project data memo. Retrieved September 27, 2010, from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2009/PIP_Adult_social_networking_data_memo_FINAL.pdf
- Lenhart, Amanda, Kristen Purcell, Aaron Smith, & Kathryn Zickuhr. 2010. Social media and young adults. Retrieved September 27, 2010, from http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2010/PIP_Social_Media_and_Young_Adults_Report_Final_with_toplevels.pdf
- Orr, Emily S., Mia Susic, Craig Ross, & Mary G. Simmering. 2009. The influence of shyness on the use of Facebook in an undergraduate sample. *Cyberpsychology & Behavior* 12 (3): 337–40.
- Park Namsu, Kerk F. Kee, & Sebastián Valenzuela. 2009. Being immersed in social networking environment: Facebook groups, uses and gratifications, and social outcomes. *Cyberpsychology & Behavior* 12(6):729–33.
- Raacke, Jennifer, & John Bonds-Raacke. 2008. MySpace and Facebook: Applying the uses and gratifications theory to exploring friend-networking sites. *Cyberpsychology & Behavior* 11 (2): 169–74.
- Thompson, Clive. 2008. Brave new world of digital intimacy. Retrieved January 09, 2011, from http://www.nytimes.com/2008/09/07/magazine/07awareness-t.html?pagewanted=1&_r=2
- Valkenburg, Patti M., Jochen Peter, & Alexander P. Schouten. 2006. Friend networking sites and their relationship to adolescents' well being and social self-esteem. *CyberPsychology & Behavior* 9: 584–90.
- Zhao, Shanyang, Sherri Grasmuck, & Jason Martin. 2008. Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships. *Computers in Human Behavior* 24: 1816–836.

Boris Kordić, Lepa Babić, Beograd

FACEBOOK AND SOCIALIZING AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS

Summary

Facebook is currently the most popular friend-networking site in the world. The concept of friends on social networking site does not coincide with the notion of friends in real life. Nevertheless, Facebook is a social network that is based on real friends with the possibility of accepting strangers. In a study on a sample of 150 pupils from High School of Economics, we found that all have a profile on Facebook, the majority spends two hours a day on Facebook and has over a hundred Facebook friends. Since we studied only the social aspect of using Facebook, we found that Facebook is used primarily as a support and continuation of socializing with real friends, but that there is a group of young people who prefers Facebook compared to conventional forms of socializing. Four typical groups of high school students were discriminated compared to the use of Facebook and socializing: Withdrawn, Athletes, Virtual and Friendly.

Key Words: Facebook, friendship, school, sports, young people in Belgrade.